

Prikriti rod

Janez Črnež

Vso tragičnost zaukazanih življenj, otrok pobitih staršev, dojameš šele pri preučevanju njihovih posameznih usod, vsiljenih in programiranih s strani komunističnih zmagovalcev, ki so si te otroke lastili kot udomačene živali.

3. del

mi ujetniki so še vedno tam, prikriti in poraščeni s stravo.

Naše Ane Frank 2. novembra 1990, na dan vernih duš, je prišla k meni domov neznana gospa. Moj naslov je dobila v pisarni SDS, kjer je imela komisija Demos svoj sedež, član komisije Janko Novak, ki je bil tudi tajnik mestnega odbora SDS, pa je zbiral podatke za komisijo Demos. Neznano gospo sem povabil noter, toda njen krčeviti jok, ki je bil neustavljiv, ji dolgo ni pustil do besede.

Po dolgem času, toda še vedno s solznimi očmi, mi je lahko razložila, da je Lotka Pirc, poročena Turnšek, iz Krškega, da je bila na Teharjah, kjer je bilo taborišče; tam je prižgala sveče in tam je s svojimi brati bila zadnjič v objemu svoje mame, ki je pričakovala še enega bratca ali sestrico. Očeta je zadnjič videla v Šoštanj, kamor so prispeli z vlakom in kjer je izginil. Verjetno na Gorici nad Šoštanjem, kjer so takrat pobili begunce z vlaka. Na Teharjah so jo čez nekaj časa nasilno odtrgali od mame in jo z dvema bratoma ter drugimi otroki z avtobusom odpeljali v taborišče za otroke pri Petričku. Od tam so jih razkropili v razne vzgojne zavode po Sloveniji, samo da ne bi ostali skupaj in se pogovarjali o tem, kaj se je zgodilo njihovim staršem in kaj bo z njihovimi usodami.

Njen presunljivi jok je bil posledica izbruha desetletja zadrževanih notranjih bolečin, ker je morala zaradi eksistenčnega preživetja ves čas prikrivati svoj izvor tudi pred lastnimi otroki. Na Teharjah se je odločila, da pretrga notranje pregrade, ki so ji bile nasilno vsajene od taboriščnih in zavodskih vzgojiteljev o neki nerazumljivi krivdi staršev, nje same in obeh bratov. Nezapisanih dnevnikov Ane Frank, otrok

s strani komunistov umorjenih staršev po njihovih domovih med vojno in taboriščih ter zaporih po vojni, je na stotine.

»Partizanske sirote« Zanimiva je njena pripoved o tem, kako jih je Tito kot partizanske sirote sprejel v svoji rezidenci na Bledu. V zavodih so jih na ta sprejem kar nekaj časa pripravljali. Učili so jih, kako se morajo obnašati, kako bodo ljubljenu maršalu Titu izročili cvetje in mu deklamirali pesmice. Po njenem pričevanju je bila polovica otrok partizanskih sirot, polovica pa otrok, ki so jim partizani pomorili starše.

Neverjetno človeško sprenevedanje, ki za kategorijo Titovih privržencev velja še danes. Tudi izjava Bernarda Krašovca iz Postojne, otroka iz taborišča Petriček, Moniki Kokalj v Muzeju novejšje zgodovine v Ljubljani, da so v septembru 1945 pripeljali tja partizanske sirote, lahko razumemo kot namerno zavajanje otrok s strani takratnih partizanskih vzgojiteljev. Otrok umorjenih staršev je bilo preveč. Zato so jih začeli predstavljati kot partizanske sirote.

»Jaz nisem to ...« Nekega dopoldneva je zazvonil moj domači telefon. Gospa na drugi strani mi je dejala, da se oglašja na moj poziv v časopisu, naj se javijo otroci, ki so bili zaprti v otroškem taborišču pri Petričku. Dan in uro obiska naj prepustim njej, ker njeni domači tega ne smejo izvedeti. Obljubil sem ji, da si bom vzel čas, kadar bo hotela.

Po nekaj dneh se je napovedala in prišla ob dogovorjeni uri. Bil sem presenečen. Na videz sem jo poznal, saj je bila mati enega mojih gimnazijskih pripravnikov, ki sem jim ves mesec razlagal in kazal čare svojega ambulantnega in terenskega poklicnega živnozdravniškega dela.

Povabil sem jo v hišo. Pri vstopu je bruhnila v srce parajoč jok, ki ji je s solzami zalil obraz in ji ni pustil do besede. Šele čez nekaj minut mi je lahko povedala svojo zgodbo. »Jaz nisem to, kot me poznate, jaz sem O. L., otrok zamolčanih staršev. Mama in sestra sta bili ubiti na Teharjah, pravi oče in brat pa sta pred smrtjo pobegnili čez mejo. Tudi moja otro-

ka in mož ne vedo, kdo sem v resnici. Danes sem prišla naskrivaj k vam. Moje življenje je urejeno in zdaj lepo, vendar sem boleče razdvojena oseba od svojega 18. leta naprej, ko so mi moji znanzi razkrili resnico o meni.

»Gass – plin« Spominjam se, da sem bila z mamo in sestro nasilno prepeljana v taborišče Teharje, kjer smo bili stlačeni v neko barako in sem se v sami srajčki motovila med nogami odraslih ljudi. Nenadoma se je nekdo zadržal: »Gass – plin.« Nastala je panika, v kateri so me skoraj do smrti pohodili. Spominjam se tudi, da sem bila strašno lačna. Izmužnila sem se mami in odšla brskat na smetišče, kjer so odmetavali smeti tudi iz kuhinje. Iskala sem krompirjeve olupke. Zasačila sta me dva partizana v škornjih. Začela sta me brcati in z brcami podajati kakor žogo. Spominjam se otroškega taborišča pri Petričku, kjer nas je bilo veliko otrok, vendar mame in sestre ni bilo več zraven. Bile pa so tuje ženske, ena celo v škornjih, škornjev pa me je bilo strah. Bili so tudi partizani s puškami, ki so stražili vhodna vrata in mrežo, s katero smo bili obdani, da se ne bi porazgubili in nekateri večji fantje tudi ušli.

Nekega dne so me odpeljali v mesto, v neko vilo, kjer se mi je zdelo lepo. Bilo nas je več otrok približno enake starosti. Tam so nas hodili gledat odrasli ljudje. Dobro se spominjam, ko smo popoldne morali spati, in ko so me prebujali iz spanja, sem videla nad seboj vsakokrat tuj obraz, ki

se je sklanjal nad mano. Vedno sem se ustrašila in začela jokati, saj sem v sanjah pričakovala mamo in očka.

Otroci na »razstavi« Kasneje sem ugotovila, da smo bili v hiši, ki so ji Celjani rekli vila generala Rojska – v Oblakovi ulici, za celjsko bolnišnico –, iz katere so lastniki zbežali pred komunisti, partizanska oblast pa jo je zapolnila. /Jaka Rojšek je bil narodni heroj; v vilo se je naselil kasneje./ V tej vili, kjer je bilo vse čisto in urejeno, smo bili otroci na razstavi za ljudi, ki so nas hodili gledat in ocenjevat naš zunanji videz, preden bi nas posvojili. Ta vila je bila dejansko razstavni paviljon za otroke pobitih staršev. Kasneje mi je prihajala na um primerjava z razstavo malih živali brez rodovnika ali azilom za pse in mačke, kjer si lahko žival, ki ti je bila všeč, dobil zastoj.

Mene so izbrali in posvojili ljudje, ki so bili komunisti in partizanski zmagovalci. Moj krušni oče je bil direktor znanega in uspešnega podjetja v Celju, moj krušni stric pa eden najvišjih slovenskih in jugoslovanskih državnih in partijskih funkcionarjev. Imela sem vsega dovolj in imeli so me res za hčerko. Problem med mojo krušno mamo in menoj je nastal takrat, ko sem sanjala o partizanskih škornjih, ki so me brcali, in paniki v taboriščni baraki zaradi plina, ko so me skoraj do smrti pohodili. V sanjah sem podoživljala tiste strašne dogodke in hotela sem jih razložiti svoji krušni mami. Toda pri tem je bila neizprosna. Vztra-

jala je, da so to samo moje sanje in blodnje. To se mi je večkrat ponavljalo, čeprav mi je to moja krušna mati hotela izbiti iz glave najprej zlepa, kasneje pa zgrda, bila sem tudi tepena. Kljub temu sem odrasčala tako, da sem pozabila na svojo pravo družino.

Zatrti resnica Hodila sem v osnovno šolo, nato v gimnazijo. Vsega sem imela dovolj in tudi prijateljev. Zapletlo se je pred maturi. V moje dokumente je neki profesor, ki je moral vedeti za mojo pravo družino, zapisal pravo ime mojega očeta, ne imena posvojitelja. Zato me niso pripustili k maturi. Na gimnaziji je osebno posredoval moj krušni stric. Njegov partijski in državni položaj mu je omogočil, da je v pol ure uredil moje dokumente po zamisli posvojiteljev. Govorilo se je, da je bil strašno hud in glasen, kar še danes verjamem, saj je bil že po postavi robusten, po obnašanju pa zelo primitiven.

Po maturi se je zgodilo tisto, kar imajo ljudje za Resnico. Prijatelji in znanzi, ki so zvedeli za moj dogodek na gimnaziji, so mi začeli praviti, da sedanja oče in mati res nista prava roditelja, ampak da so moji pravi starši Nemci, ki izvirajo iz Avstrije. V času okupacije je bil oče kot uradnik takratne države z družino premeščen v Celje. Dolgo nisem mogla verjeti. Šele ko so me moji partijsko vplivni prijatelji peljali v kletki Narodnega doma ter takratne in sedanje občine, kjer je bil Zgodovinski arhiv, in mi pokazali izvirne dokumente mojih pravih staršev, sem jim začela verjeti.

Odločila sem se, da to Resnico obdržim zase. Tudi prijatelje sem prosila, da naj bodo tiho in naj nikomur nič ne povedo. Niti mojim krušnim staršem ne, da zdaj vem, čigava sem, čeprav so oni to vsekoli vedeli. Moje sanje in blodnje so mi bile zdaj jasne, to je bil del mojega otroškega doživetja.

Odpri lo se mi je vprašanje, kje sta moj oče in brat. Za mamo in sestro sem vedela, da sta bili umorjeni na Teharjah. Toda kje sta oče in brat?«

Gospa O. A. je v trenutku vstala. »Moram iti. Oglasila se bom drugič, prinesla vam bom dokumente, prej vam bom telefonirala.«

Teharske sirote pri Petričku, desno Črna vdova

T. i. Rojškova vila v Celju, kjer so »razstavljali« otroke

Julija 1990 me je v prostorih Veterinarske postaje Celje, kjer sem bil še redno zaposlen, obiskal Darinko Jurič. Predstavil se mi je kot človek, ki je bil kot otrok zaprt v taborišču za otroke pri Petričku. Partizani so prišli zapret njegovega očeta, mamo in njega. Oče je bil v času Kraljevine Jugoslavije orožnik, kar je bilo za partizane že zločin. Odpeljali so ga v celjski Stari pisker, nato pa ustrelili v rudniku Pečovnik, mamo in njega pa zaprli v taborišče na Teharjah. Od tam so ga odpelja-

li v taborišče za otroke Petriček, kjer je moral v hlevu, ker je bil star več kot deset let, skrbeti za krave. Naučil se jih je tudi molsti in s tem se je rešil lakote, ki je pestila druge otroke. Imeli so tudi svojega zdravnika, dr. Podpečana, ki je kasneje nepojasnjeno naredil samomor. Poleti 1945 so iz taborišča Teharje izpustili mamo. Prišla je ponj k Petričku in ga odpeljala domov v Ronkovo ulico. Pred to ulico so okupatorji čez Čulkove travnike zgradili protitankovski nasip. Na notranji strani proti mestu so izkopali

strelske järke. Nekega dne, ko je Darinko gledal skozi okno, so celjski knojevci s tovarnjaki pripeljali nemške vojne ujetnike, ki so imeli na hrbtu zvezane roke. Razložili so jih in jih nagnali v strelske järke, kjer so jih nato pobijali z ročnimi granatami. Med knojevci je presenečen spoznal tudi svojega malo starejšega sosedo V. P. Še dvakrat sem ga vprašal, ali je prav videl. »Videl, videl sem prav, saj je bil moj sosed.« Isto zgodbo je ponovil pri ogledu grobišč v Celju z dr. Jožetom Pučnikom. Zasuti jarki s pobiti-

Se en posnetek teharskih sirot

► **Od I. K., O.L. do O. A.** Prišla je čez nekaj dni ob uri, ki jo je prej sporočila. V opravičilo je dejala, da niti mož niti otroci ne smejo vedeti o njenih zadevah. Prinesla je kopije dokumentov svojih pravih staršev. Razložila mi je, da zaradi svojih krušnih staršev

ne bo vlagala nobenih zahtevkov za odškodnino, za umor mame in sestre ter za zapor na Teharjah in pri Petričku na komisijo za popravilo krivic in da tudi jaz ne smem, dokler bo ona živa, nikomur povedati, kar mi je zaupala. Poslovala se je s solzami v očeh

in rekla, da bo svoje breme s pomočjo psihiatra nosila sama do svoje smrti. Mora pa še ugotoviti, kaj je bilo z očetom in bratom.

Po tem je nisem več videl. Zabeležil sem njeno zgodbo otroškega življenja in shranil njene dokumente. Pred časom sem v časopisu zasledil sporočilo njene družine, da je prehitro umrla za rakom.

Poiskal sem svoje zapiske in njene dokumente ter ugotovil, da me je gospa I. K. (rojstno ime Inge K.), kasneje O. L. (ime po posvojitvi), ob smrti gospa O. A., zavezala, da objavim po njeni smrti zgodbo njenega otroškega trpljenja in njene osebne razdvojenosti, ki jo je ves čas spremljala. Verjetno je bila takrat že bolna in je slutila, da ne bo dolgo živela.

»Partizanska sirota« Po telefonu sem poiskal njenega moža in mu razložil, kaj mi je zaupala njegova žena in za kaj me je obvezala. Z zadržanim dihom mi je dejal, da mu žena o tem ni nikoli pripovedovala, da pa je vedel, da je bila posvojena, da je našla svojega očeta in brata, vendar sta zdaj oba že umrla, in da je s svojo skrivnostjo odšla v grob. Po mojem prigovarjanju mi je dovolil, da pišem o njej, vendar tako, da nihče, niti otroci, ne bodo mogli ugotoviti, kdo je ta oseba.

Pri pregledu njenih dokumentov sem ugotovil, da je bila avstrijska državljanka in da je bila posvojena kot »partizanska siro-

ta« brez vednosti njenega očeta, ki je bil takrat še živ. Komunistični oblasti se je zdelo dovolj, da pobije žensko polovico družine in si nato prilasti najmlajšega, petletnega člana družine ter s tem ukrade otroka še živemu očetu in sestro živemu bratu.

»Roj. v Dachau« S kakšno oblastjo in »osvoboditelji« smo imeli opraviti v Celju decembra 1945 in še nadaljnjih 45 let, nam govori *Obvezna izjava*, ki jo je moral podpisati posvojitelj otroka, ki je bil pripeljan iz »Dečjega zavetišča v Liscach«, kar je bilo v resnici koncentracijsko taborišče Teharje, oddelek za otroke:

»Okrožni odbor OF Celje

Odsek: za soc. skrbstvo

I / 4 - 130 - 45

Predmet: sprejem partizanske sirote v brezplačno vzgojo

O b v e z n a i z j a v a

Podpisani(a) ... L. J. stanujoč ... Sp. Hudinja ...

Izjavljam, da sem obvezen nositi vso odgovornost za pravilno politično in moralno vzgojo otroka ... I. O ... roj. v Dachau, ki ga vzamem za svojega ali v brezplačno vzgojo in sem pripravljen za slučaj, da oblast v vzgojnem pogledu ugotovi nedostatke isto na svoje stroške popraviti ali na zahtevo oblasti otroka oddati.

Odsek za soc. skrbstvo: M. M. lastnoročni podpis: J. L.«

Petriček ali Lisce Posvojitelji so bili komunisti, partizani in partijski funkcionarji, in ker jim je bila drobna deklica všeč, vedeli pa so, da je Nemka, saj so ji na Teharjah ubili mamo in sestro, so ji v »obvezni izjavi« ob posvojitvi po svojem pojmovanju »zmagovalcev« prikrojili status in osebne podatke. Razglasili so jo za partizansko siroto, rojeno v Dachau, brez priimka, z dodatnim imenom po želji posvojiteljice. Tako so Nemcem naprtili uboj njenih staršev. Otroško taborišče Petriček so razglasili za »Deče zavetišče v Liscach«, kjer se nahajajo partizanske sirote.

Neverjetna, brezvestna manipulacija z ljudmi, z njihovimi življenji in z zločini je komunistom omogočila dolgotrajnost njihovega vladanja. ■

Konec prihodnjič

DAR UPANJA ...

V nedeljo 14. januarja smo z vami gradili šolo v Matangi na Madagaskarju.

Darovali ste

199.872 EUR

(47.897.326 SIT)!

HVALA ZA VAŠ DAR UPANJA!

- RADIO OGNJIŠČE,
- TV SLOVENIJA
- MISIJSKO SREDIŠČE SLOVENIJE

RADIO OGNJIŠČE